

Under press. Hur ser dagspressens framtid ut? Anders Mellbourn, tidigare bland annat ledarskribent och chefredaktör på Dagens Nyheter (och på Sändaren) har läst Anders Malmsten bok "Press stopp" där frågan diskuteras utifrån den dramatiska omvandlingen av branschen under 2000-talet.

Klassisk nyhetsförmedling och kvalite kan rädda dagspressen

ANALYS&APPELL

Anders Mellbourn
fd chefredaktör

DAGSPRESSEN KOMMER att överleva genom att förmedla egenframställd kvalitetsjournalistik. Läsarna är villiga att betala för det. Att ge ut tidningar kommer fortsatt att vara en lönsam verksamhet.

Det är inte de förväntade slutsatserna i en bok som har titeln *Press stopp* och en underrubrik om en på några få år havererad hundraårig framgångssaga. Framställningen pekar länge på ett annat slut. Över lag är det ju också så att de flesta undergångsprofetierna om pressens framtid som i mer än ett halvsekel dominerat diskussionen om pressens förutsättningar alla har förverkligats.

Maktkoncentrationen till framför allt Bonniers och några andra storägare har inte stoppats. Det en gång så fruktade samägandet och samredigerandet av tryckta titlar, radio- och tv-kanaler och webbpublikationer är närmast fullständigt. Annonsmarknaderna har i stora delar försvunnit från dagspressen, först under en period till gratistidningar, som också de nu sett sina bästa dagar, sedan till radio och tv och de digitala sociala medierna och ägarna av deras plattformar som Google och Facebook.

Ändå tror bokens författare Anders Malmsten, med bred erfarenhet som pressprojektstreprenör och mediekonsult, att dagstidningen har en framtid. Förvisso mer digital än på papper, om företagen, likt storstadstidningarna enligt Malmsten sedan något årtionde gör, vänder på affärsmodellerna och inser att det inte längre är annonsintäkter som är basen för verksamheten.

FÖRTROTS eller mitt i allt högtidligt tal om pressens betydelse för framväxten och utvecklingen av det fria demokratiska samhället med dess nyhetsförmedling och opinionsbildning, så har tidningsutgivning alltid varit affärsverksamhet och en stundtals mycket lönsam sådan ge-

nom att tidningarna länge närmast hade monopol på reklamintäkter. Det är reklamen som hela tiden gett dagstidningen dess största intäkter, inte läsarnas prenumerationsavgifter.

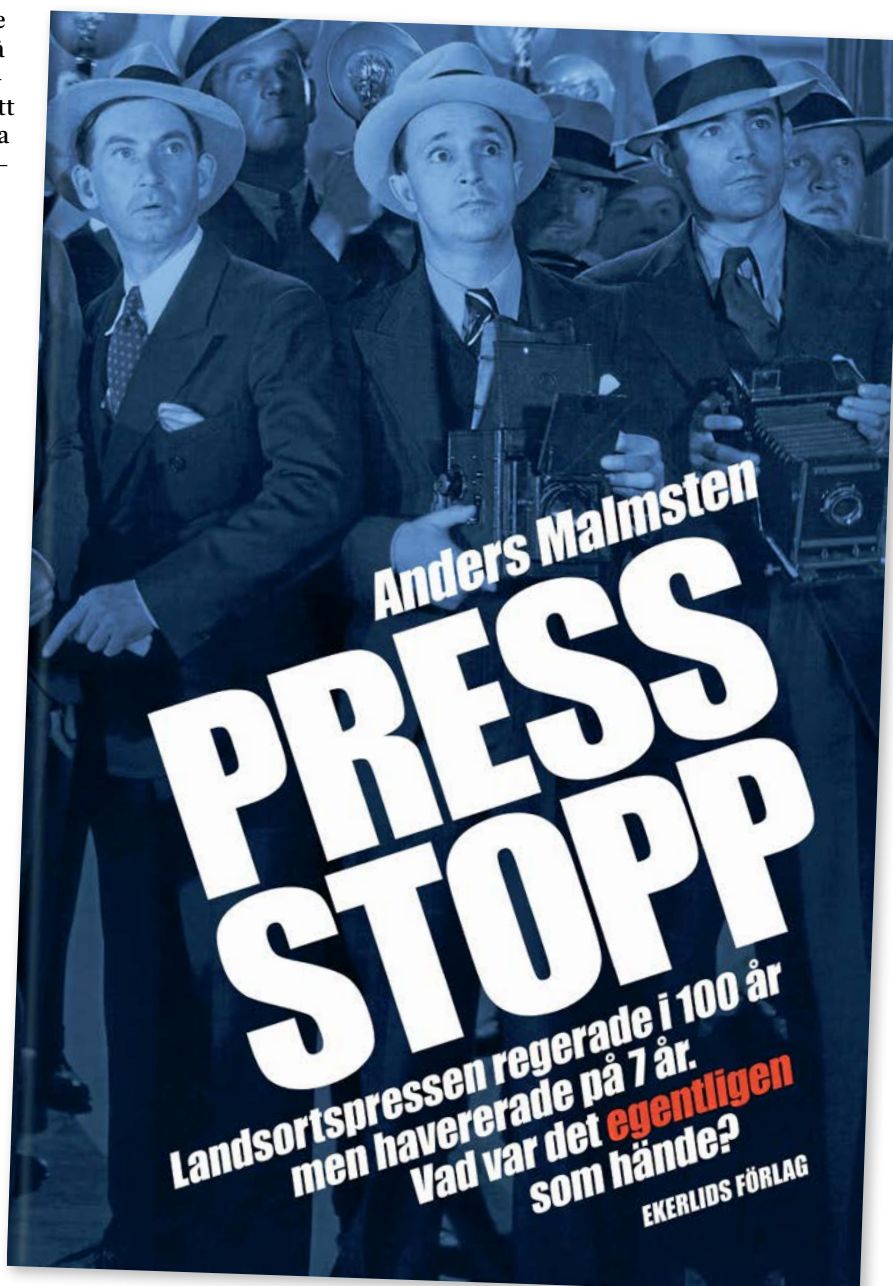
De tidningar som haft flest läsare fick flest och fler annonser i en uppåtgående spiral som på 1960-talet fick sitt medievetenskapliga namn, upplagespiralen. För titlar med färre läsare och färre annonser gick spiralen nedåt. För den nedåtgående spiralens titlar hotade så småningom tidningsdöden. Förstatidningarna har ägts av gamla industri- och handelsfamiljer oftast liberala i sin politiska inriktning, de hotade andra- och tredjetidningarna socialdemokratiska.

ITININGSUTGIVNINGEN mest lönsamma period i slutet av 1960-talet uppkom tanken på ett offentligt presstöd till andra tidningar för att stoppa tidningsdöden, värna mångfalden och hämma förstatidningarnas totala dominans.

Trots detta och trots en ny konkurrens från 1980-talet av reklamfinansierad radio och tv, gratistidningar och så småningom nya webbaserade kanaler för nyheter och debatt, alla med nya och fantasirika ägare med friska pengar att investera i ny teknologi, klarade sig de gamla flaggskeppen och deras ägarfamiljer länge ganska bra.

Enligt Anders Malmsten är det till och med ironiskt nog så att den största och mest kända av ägarfamiljerna, Bonnier, efter de senaste grundskotten mot den gamla branschen från nya sociala medier och deras ägare står om segrare kvar på medietoppen. Och det trots att de under vägen ofta hamnat på efterkälken med sena och inte sällan olönsamma försvarsimprovisationer.

BONNIER HAR till och med blivit en storägare av landsortspress, något som länge ansågs helt otänkbart. Och det är

Press stopp. Landsortspressen regerade i 100 år men havererade på 7 år. Vad var det egentligen som hände? Ekerlids förlag

Kvalitet är inte alltid sexsidiga reportage och undersökande avslöjanden av ibland aningen överdrivet angelägenhet och nyhetsvärde.

landsortspressen, dess ägare, dess konflikter och dess fall som självständiga medieaktörer, som Anders Malmstens bok egentligen handlar om. Den bjuder på folkbildande mediehistoria för den Stockholmsfixerade och möten med särpräglade entreprenörer och ägare i landets mellanstora metropoler.

BERÄTTELSEN OM haveriet på sju år utgår från centerpartiets försäljning av sitt tidningsinnehav 2005. Till synes obekymrade om den digitala utvecklingens branschrisker och lyckligt omedvetna om annalkande finanskris gav sig de gamla ägarfamiljerna in i en överbudsjakt på delar av centerbytet. Några år senare skulle detta mångmiljonrullande

skaka företagen i grunden, medan centerpartiet kunde leva vidare som landets rikaste politiska parti. Turerna i jakten är så många och invecklade att knappt Anders Malmsten helt lyckas tydliggöra dem för oss läsare. Men berättelsen är både svindlande och spännande och bjuder samtidigt på såväl uppskattande snabbporträtt som koncentrerade lustmord på medverkande direktörer.

MEN DEN grundläggande förklaringen till presshaveriet är alltså något mera, som inte heller andra direktörer kunnat bemästra. På 2010-talet tar de sociala mediernas och webbpublikationernas plattformar och deras ägare själva över annonsförmedlingen och annonsintäkterna. Den gratiskultur för mediekonsumtion som etablerades på 1990-talet med annonsblad och fri tillgång till webbplatser kommer till slut ifatt de gamla tidningsföretagen. De måste börja ta betalt för sitt digitala innehåll. Och då måste det vara originellt och ha hög kvalitet.

Att den vägen är möjlig har enligt Anders Malmsten Bonnierägda DN och HD/Sydsvenskan visat de senaste åren. "Kvalitetsjournalistik lönar sig" har blivit DN-chefredaktörens mantra, nu med mediekonsultens Malmstens instämmande.

JAG VILL GÄRNA tro att de har rätt. Men låt en förbisprungna gammal DN-kusk ändå vara en slav på triumfvagnen. Kvalitet är inte alltid sexsidiga reportage och undersökande avslöjanden av ibland aningen överdrivet angelägenhet och nyhetsvärde. Den borde också omfatta en genomarbetad nyhetsförmedling och -ja, faktiskt - händelserapportering en som faktiskt inte automatiskt går att hitta "på annat håll" på nätet, som också Malmsten tycks anse.

Kanske har just landsortspressen med sin historiska närhet till läsarna de bästa förutsättningarna för att klara detta. Även om det kan bli dyrt för abonnenter, har vi och vår tid inte råd med några ytterligare pressstopp.